

Ornithologie van Nederland

1947, 1e mededeling

door

Dr C. G. B. TEN KATE

Nucifraga caryocatactes (L.) — Notenkraker.

1947: 2 Febr., 5 ex. op „De Goffert” bij Nijmegen (Jos. Mijnen, Hees; med. t. K.); 11 Febr., 1 ex. aan de Schelde, nabij Hoogerheide, N. Br. (IWW, 9, p. 220); in Sept., 2 ex. op Terschelling (W. H. van Dobben).

Coccothraustes c. coccothraustes (L.) — Appelvink.

1946: nest met 5 jongen, Velp, G. (L. E. vanden Bergh, Velp; med. A. B. Wigman). 1947: 9 Juli; 1 juv., „Berg en Bosch”, Apeldoorn; eind Aug., geregeld ♂, ♀ en 2 juv. bij een vogelbadplaats op de „Hoge Veluwe”, waar de soort stellig heeft gebroed. (A. B. Wigman).

Carduelis carduelis (L.) — Putter.

1946: 23 Nov., 1 ex., langdurig zingend, bij de uitspanning Oud-Valkeveen (R. Tolman). 1947: 16 Jan., ± 20 te Oosterbeek (Duno); 22 Jan. en 21 Febr., resp. ± 12 en 6 ex. op „de Hoge Veluwe” (A. B. Wigman).

Serinus canarius germanicus Laubm. — Europese kanarie.

1947: 1 Sept., 1 ♂ bij een drinkkolkje voor vogels op „de Hoge Veluwe” (M. J. Tekke).

Pyrrhula p. coccinea (Gm.) — Goudvink.

1947: 18 Mei, 3-legsel bij Denekamp. 24 Mei, 5-legsel, Hoge Veluwe (W. Hellebrekers). Duidelijke vermeerdering op „de Hoge Veluwe” (2 nesten), vermoedelijk mede door de biotoop, die aan de vestigingseisen voldoet (fijn sparretjes). (A. B. Wigman).

Fringilla montifringilla L. — Keep.

Winter 1946/1947 bij strenge vorst en dikke sneeuw uitzonderlijk veel op „de Hoge Veluwe”: honderden ex. onder de beuken, waar het grofwild de bodem sneeuwvrij had gemaakt. (A. B. Wigman).

Emberiza calandra L. — Grauwe gors.

1947: 10 Mei en 1 en 8 Juni, zingend ex. in zelfde omgeving als vorige jaren, dicht bij het IJsselmeer, Kampen (t. K.). In Westelijk Zeeuws Vlaanderen in 1947 een merkbare toename van broedvogels: zingende ♂♂ genoot te Philippine, Biervliet, Hoofdplaat en Breskens

(H. Wille, Zomergem.).

Anthus campestris (L.) — Duinpieper.

1947: 11 Mei, gehoord in de Peel, ten O. van Helenaveen (W. Hellebrekers, K. Waldeck en L. Coomans de Ruiter).

Anthus trivialis (L.) — Boompieper.

1947: 28 Maart, 1 ex., Ringstation „Ockenburgh”. [In de Ned. Vogels, p. 162, worden als vroegste data genoemd 29 Maart (eenmaal) en 30 Maart

(driemaal); daarna zijn nog gepubliceerd; 16 Maart 1943, Laren, N.H. (*Ardea*, 33, p. 218); 28 Maart 1943 Ringstation „Ockenburgh” (*Limosa*, 16, p. 62) en 29 Maart 1940, Helmond (*Ardea*, 30, p. 255)] (M. J. Tekke).

Motacilla yarrellii Gould — Rouwkwikstaart.

1947: 15 Maart, 1 ex. (bovendelen geheel zwart) bij een troep witte kwikstaarten, te IJzendijke, Z. Vl. (H. Wille, Zomergem.).

Parus ater L. — Zwarte mees.

1947: 3 Oct., 2 ex. in mijn tuin (te Vlissingen) in dode *Taxus*-struiken (G. J. M. de Greef). 5 Oct., N. O.-polder: 14 ex. bij Schokkerhaven W → O en ± 15 ex. in wilgenbosjes bij Zwolse Hoek.

(A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.).

Parus cristatus mitratus Brehm — Kuifmees.

1947: op „de Hoge Veluwe” opvallend minder in aantal dan vorige jaren zelfs in géén der 600 nestkasten aldaar broedend aangetroffen: slechts 2 × in een natuurlijke holte. (A. B. Wigman). In de nestkasten van de „Buunderkamp”, Wolfheze G. (ongeveer 80 nog bruikbaar) 23 Mei een 7-legsel en 13 Juni een 8-legsel. (L. Coomans de Ruiter).

Panurus b. biarmicus (L.) — Baardmees.

1947: evenals vorig jaar (zie *Limosa* 19, p. 121) na de broedtijd talrijk in de kwelstrook langs de zuidelijke en westelijke dijk van de N.O. polder, bijv. 1 Juli, tussen Schokkerhaven en Urk, overal 10-tallen; 14 Sept., honderden aldaar; 5 Oct., zeker enkele honderden (trekbewegingen); 3 Nov., Rotterdamse Hoek, 10-tallen (A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.). In het oude terrein langs het Zwarte Meer, Kampereiland, echter zeer schaars; slechts enkele waarnemingen, op verschillende plaatsen in de broedtijd; ook 2 Nov. op één plek gehoord en 1 ex. gezien. (t. K.).

Lanius excubitor L. — Klapekster.

1947: Begin April, 1 ex. in een vliegdenen-terrein onder Hilversum, waar het 1½ week verbleef. (O. Briedé). 6 Nov., 1 ex., luid schetterend in de top van een hoge boom in „artis”, Amsterdam. (K. H. Voous).

Bombycilla garrulus (L.) — Pestvogel.

In aansluiting op de waarnemingen, reeds vermeld in *Limosa*, 19, p. 121, volgt hier een kort overzicht van de jongste invasie, samengesteld naar de ingekomen gegevens en de vele waarnemingen, vermeld in „In Weer en Wind” (in de „Lev. Natuur” en het Nat. hist. Maandblad, Limburg, werd in beide gevallen slechts één vondst vermeld).

De vroegste datum is: 9 November: 2 ex. tussen Oud-Valkeveen en Huizen (IWW, 9, p. 160). De ter beschikking staande gegevens zijn afkomstig van alle provincies uitgezonderd Groningen en Drente; verreweg de meeste uit Gelderland, vooral uit de strook Velp—Wageningen; daarna volgt Noord-Holland. Er werden naast enkelingen en kleine koppeltjes ook grote troepen gezien: bijv. ca 75, Wageningse Berg (IWW, 10, p. 20); ca 100, Arnhem (ibidem); 100 à 150, Nijmegen (volgens med. van Jhr E. van Rijckevorsel van Kessel aldaar, aan Hens, in litteris); zie voorts ook *Limosa*, 19, p. 121. In Maart werden nog steeds waarnemingen gedaan in verschillende delen van het land: bijv. Haarlem, Bussum, Arnhem, Nijmegen etc., zelfs 21 Maart nog „meerdere” in een tuin te Nijmegen (med. Hens) en 22 Maart 4 ex. aldaar (idem); voorts 24 Maart, 4 ex., Haarlem (IWW, 10, p. 40) maar ongemeen lang bleef de soort te

Arnhem: 7 April nog ca 60 bij het Diaconessenhuis, waar 13 April de laatste 6 ex. werden gezien (A. B. Wigman). Op vele plaatsen werden de vogels gevoerd, te Velp o.a. met appelschillen en rotte appels, zo ook te Arnhem; dit verklaart wellicht ten dele het lange vertoeven bij de jongste invasie. [In de Nederl. Vogels, p. 214, werd als laatste datum genoemd: 29 Maart (1933, ca 20 ex., Dordrecht), maar ook tijdens de invasie in winter 1943/44 werden reeds latere waarnemingen gedaan: 2 April (1 ex., Meppel) en zelfs midden April (1 ex. Almelo) (Limosa, 17, p. 64)]

In België was de soort wat het Vlaamse deel betreft, volgens gegevens van Fr. E. H. Segers en W. Paulussen te Turnhout (in litt. d.d. 13 Maart) het talrijkst in de prov. Limburg; voorts ook gegevens uit West- en Oost-Vlaanderen (o.a. 40 ex. te Zwijnaarde) en Antwerpen. De vroegste gedateerde waarneming is: 23 November (2 ex. te Oud-Turnhout, prov. Antwerpen). Ook in „Le Gerfaut” (36, p. 239) wordt de soort in een voorlopige mededeling van Dupond talrijk genoemd; voor details zie ibidem, 37, p. 84—87. De aldaar vermelde gegevens vallen tussen 24 November en 15 Februari; als maximum aantal wordt ook hier 40 ex. genoemd. De grootste passage viel tussen eind December en begin Januari, zowel in de beide Vlaanderen, Antwerpen en Limburg als in het Oosten en Zuiden van België.

In Zwitserland werd het eerste optreden geconstateerd bij Luzern (volgens „Die Vög. der Heimat”, 17, p. 71, medio December; volgens „Nos Oiseaux”, no. 191, p. 52, echter einde December). In een voorlopige mededeling in laatstgenoemd tijdschrift worden voorts gegevens vermeld uit Januari en Februari en van 1 Maart.

Ook voor Groot Brittannië wordt gesproken van een aanzienlijke invasie (Brit. Birds, 40, p. 60 en p. 188); gedetailleerde gegevens zullen nog worden gepubliceerd.

Voor Denemarken tenslotte spreekt Chr. Krüger te Copenhagen (in litt. d.d. 22 Februari) eveneens van een grote invasie. (t. K.).

Phylloscopus trochilus (L.) — Fitis.

1947: 18 Maart, 1 ex. gevangen op Ringstation „Ockenburgh” (determinatie op vleugelformule). [Recente vroege data zijn: 16 Maart 1930, Amsterdam; 18 Maart 1930, Houthem (Ned. Vogels, p. 226); 21 Maart 1936, Eindhoven; 23 Maart 1936, Wassenaar; 25 Maart 1936, Vessem (Ardea, 26, p. 75)] (M. J. Tekke). [Voorts 22 Maart 1940, de Treek, Amersfoort (Ardea, 30, p. 254); 24 Maart 1938, Eindhoven (Ardea, 28, p. 108) en 26 Maart 1940, A. W. duinen (Ardea, 30, p. 254) (t. K.).]

Locustella luscinioides (Savi) — Snor.

1947: 1 Juli, N.O.-Polder, tussen Schokkerhaven en Urk, op $\pm$ 10 à 15 plaatsen horen zingen; 28 Juli, tussen Schokkerhaven en Zwolse Hoek, verscheiden ex. gehoord (A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.).

Locustella n. naevia (Bodd.) — Sprinkhaanrietzanger.

1947: 18 Mei, 4-legsel aan de rand van de Dinkel bij Denekamp. (W. Hellebrekers).

Turdus dauma aureus Hol. — Siberische goudlijster.

1947: 18 Sept., ♂, ongetwijfeld een jong van dit jaar, dood gevonden op de trambaan, vlak bij Lemmer. De vogel, een draadslachtoffer, was ter opzetting bij een poelier gebracht. Het gelukte mij het voorwerp te verwerven voor het Fries Nat. Hist. Mus. te Leeuwarden. Het ex. was zéér vet, gewicht 172 gr. (G. Bosch). [In de Ned. Vogels, p. 261, werden 3 vondsten vermeld: ♀, 13 Oct. 1931, Scheveningen (coll. Rijksmuseum); ♂, 2 Oct. 1932, Warns bij Stavoren (coll. Fries Nat. Hist. Mus.) en ♂, 14 Oct. 1934, Sas-

senheim, Z.H. (coll. Rijksmuseum). Sindsdien zijn geen nieuwe gevallen meer vermeld, zodat dit dus het 4e inlandse stuk is (t. K.)]

Turdus torquatus L. — Beflijster.

1947: 26 April, 1 ♂ bij Ockenburgh (W. Hellebrekers).

Oenanthe oenanthe (L.) — Tapuit.

1947: 19 Maart, ♂, Ringstation „Ockenburgh” [In de „Ned. Vogels” p. 287, worden als vroegste data vermeld: 15 Maart 1906, Swalmen en 21 Maart 1931, Wassenaar. Daarna werden bekend: 15 Maart 1942, Eem-polderen Zandvoort (Ardea, 32, p. 242); 18 Maart 1937, Texel (Ardea, 27, p. 115); 16, 17, 18, 21 en 23 Maart 1943, Ringstation „Ockenburgh”, telkens 1 ex. (Limosa, 16, p. 63)] (M. J. Tekke).

Caprimulgus e. europaeus L. — Nachtzwaluw.

1947: weer ruim vertegenwoordigd op de „Hoge Veluwe”; naar schatting moeten er stellig 10 à 12 paren zijn geweest. (A. B. Wigman).

Merops apiaster L. — Bijeneter.

1947: 2—6 Mei, 8 ex. in de omgeving van Haarlem; zie verder Limosa, 20, p. 177—178 (G. Bos). [Tot nu toe was de enige waarneming: ♀, 4 Mei 1905, Tietjerk, Fz. (coll. „Artis”)] [Op 5 en 6 Mei 1947 werd ook een ex. waargenomen in Dorset, Engeland (Br. Birds, 40, p. 250) (t. K.)]

Upupa epops L. — Hop.

1947: Mij werden de resten getoond van een jong, niet uitgekleurd ex., dat op 31 Juli te Goes bij vergissing in een boomgaard — in de veronderstelling dat het een vlaamse gaai was — werd geschoten. (G. J. M. de Greef.)

Picus viridis L. — Groene specht.

1947: veel geringer in aantal dan eertijds op de „Hoge Veluwe”, mogelijk moet zulks naast de strenge winter ook aan zijn natuurlijke vijanden, havik en boommarter, worden geweten. (A. B. Wigman).

Dryobates major (L.) — Grote bonte specht.

1947: Broedde in enige tientallen paren op de „Hoge Veluwe”; is daar van de drie spechten het beste door de strenge winter heengekomen.
(A. B. Wigman).

Dryocopus martius (L.) — Zwarte specht.

1947: Op de „Hoge Veluwe” veel geringer in aantal dan eertijds, mogelijk om de zelfde redenen als bij de groene specht. (A. B. Wigman).

Jynx torquilla L. — Draaihal.

1947: 26 Aug., 1 ex. opvliegend van de weg te Philippine — Isabella sluis, Z. Vl. (H. Wille, Zomergem).

Clamator glandarius (L.) — Kuifkoekoek.

Het Natuurhist. Museum te Rotterdam is in het bezit gekomen van een ex., vermoedelijk een ♂, dat op 25 Oct. 1940 te Beringen gem. Helden L., werd geschoten. Het voorwerp is afkomstig uit de coll. van wijlen J. Esser, R.K. Pr. te Beringen. (H. Landsman). [De heer L. wijst er in zijn schrijven d.d. 6 Juli 1947 op, dat ook het 1e stuk (♂ juv., 24 Oct. 1939, Nunhem, thans coll. Rijksmuseum; Ardea, 28, p. 115) uit vrijwel dezelfde omgeving stamt. Verdere vondsten zijn niet bekend (t. K.)]

Asio otus (L.) — Ransuil.

1947: 31 Oct. 6 ex. in de eendekooi te Kampereinde, gem. Doornspijk (G.). (Mr. Dalgety en t. K.).

Asio fl. flammeus (Pont.) — Velduil.

1947: 8 Maart, 1 ex. bij de haven van Huizen, N.H. (R. Tolman). 20 Mei, nest met 2 eieren (dat het bracht tot 4) in het gebied tussen Ambt-Vollenhove en Zwartsluis. (W. Hellebrekers).

Strix aluco L. — Bosuil.

1947: 13 April, nest op „Meer en Bosch”, Den Haag; zie verder dit no., p. 254 (W. Hellebrekers). 5 Mei. 2-legsel in een knotwilg bij Vianen, waarschijnlijk van dezelfde vogel, die in April een onbevruucht 4-legsel had gelegd. (K. Waldeck en W. Hellebrekers).

Falco s. subbuteo L. — Boomvalk.

1947: Wederom broedgeval te Leeuwarden. in een oud kraaiennest tegenover mijn huis; 3 jongen vlogen uit. (Tsj. Gs. de Vries).

Falco columbarius L. — Smelleken.

1946: 13 Oct., 1 ex. aan Jaagpad bij Sloterweg. Amsterdam; 1 Dec., 2 ex. in het Amsterdamse Bos; 27 Dec., 1 ex. bij Zeeburg. 1947: 8. Jan., 1 ex. bij Amstelveen; 19 Jan., 2 ex. in het Amsterdamse Bos (J. E. Sluimers).

Buteo lagopus (Pontopp.) — Ruigpootbuizerd.

1947: 21 Augustus, 1 ex., N.O.-Polderdijk bij Ramspol (J. J. W. Polder, V.b.w. Kp.). [In de „Nederl. Vogels”, p. 443, worden slechts 2 waarnemingen in Augustus vermeld; sindsdien zijn geen nieuwe vondsten uit deze maand gepubliceerd. (t. K.)]

Buteo b. buteo (L.) — Buizerd.

1947: Op de „Hoge Veluwe” 2 horsten, waarvan 1 op slechts enkele minuten afstand van een haviksnest; broedde ook op het Delerwoud (Hoenderloo) en op het Loo (3 horsten). (A. B. Wigman). 1 horst met 3 jongen op de „Raaphorst”, Wassenaar (H. W. Pel). Eén jong hiervan werd gevangen en later weer losgelaten. (A. F. W. van Blijenburgh).

Circus c. cyaneus (L.) — Blauwe kuikendief.

1947. Ten N.O., O. en Z.O. van Griendtsveen, N.Br., in het broedseizoen overal waargenomen, soms 4 ex. tegelijk; de soort moet er talrijke broedvogel zijn (Hellebrekers, Waldeck en Coomans de Ruiter). [J. Vijverberg bespreekt in „In Weer en Wind” (9. no. 8, Jan. 1947) een 3-tal nesten (met foto's) in de Astense Peel (t. K.)]. Op Ameland werd een nest met 4 eieren gevonden; op Schiermonnikoog broedde een 4-tal paren. (Tsj. Gs. de Vries).

Circus c. cyaneus (L.) — Blauwe kuikendief.

1946: broedgeval in een moerassig gageveld in het „Torenbroek” te Reusel, N.Br., nabij de belgische grens; het bevatte 16 Mei 5 eieren (W. Paulussen, Turnhout). 1947: Omstreeks 26 April herhaaldelijk aangetroffen op „Berg en Dal”, een moerassig heideveld onder Hoenderloo, G. (A. B. Wigman).

Accipiter gentilis gallinarum (Brehm) — Havik.

1947: Hoge Veluwe 3 en wellicht 4 broedparen; Delerwoud (Hoenderloo, G.) idem; Planken Wambuis (Ede. G.) idem; Het Loo 5 en Buunderkamp (Wolfheze, G.) 2. (A. B. Wigman).

Accipiter n. nisus (L.) — Sperwer.

1947: 2 horsten op de „Hoge Veluwe”; schijnt elders op de Veluwe sterk in aantal te verminderen. (A. B. Wigman). Broedde in de dennenaanplant op Schiermonnikoog. (Tsj. Gs. de Vries).

Milvus milvus (L.) — Wouw.

1947: 4 April 1 ex. → N.O. over Hoek van Holland (determinatie op diep gevorkte staart. (M. de Jong). 29 Juli, 1 ex. boven Vlissingen (G. J. M. de Greef). 16 Aug., 1 ex. boven de hei tussen Laren en Hilversum, tenslotte verdwijnend in oostelijke richting naar de Eem. (O. Briedé).

Milvus migrans (Bodd.) — Zwartbruine wouw.

1947: 4 Mei, 1 ex. bij de Tankenberg, O., waargenomen door een vriend met wien ik dit voorjaar 10-tallen ex. in de Pyreneeën zag (A. Hellebrekers). 3 Nov., 1 ex., vliegend N → Z boven de Braakman, Zeeuws-Vlaanderen, komend van over de Schelde, dus van Zuid-Beveland; tot 3 maal toe neerstrijkend (ondiep gevorkte staart viel zeer goed op, ook de grauwwitte kop en de grauwwitte vlekken op de vleugelbovenzijden) (H. Wille, Zomergem.) [Voor de 12e—14e vondst, zie Limosa, 16, p. 64; daarna werd nog bekend: 1 ex., 26 Sept. 1942 boven „de Beer” (Ardea, 32, p. 235). Deze waarnemingen betreffen dus het 16e en 17e inlandse geval (t. K.)]

Haliaetus albicilla (L.) — Zeearend.

1947: Laatste waarneming winter 46/47 op de „Hoge Veluwe” op 14 Maart; eerste waarneming winter 47/48 op 15 October, wat later dan gewoonlijk (A. B. Wigman). 31 Oct., 1 ex. aan de kust van het Kampereiland (med. t. K.). 3 Nov., 1 ex., Rotterdamse Hoek, N.O. Polder. (Mr Dalgety en A. F. A. Piederiet).

Pernis a. apivorus (L.) — Wespandief.

1947: nestelde op de „Hoge Veluwe” in het zelfde horst als in 1946, doch dit keer mislukte het broedsel (6 Juni 1 ex.; 8 Juni 2 eieren) door onbekende oorzaak (A. B. Wigman). 6 Oct., 1 ex. te Haamstede (R. Tybout).

Pandion haliaetus (L.) — Visarend.

1947: 13 April en eind Augustus/begin September enkele dagen, ook nog 12 September, telkens 1 ex. boven de vijvers van het Jachtslot „St. Hubertus”, te Hoenderloo, G. (A. B. Wigman).

Ciconia ciconia (L.) — Ooievaar.

1947: 17 nesten met en 4 zonder jongen in de provincie Friesland (G. Bosch). 17 Juni, 5 ex., vliegend nabij de Wolfskuilen, Hoenderloo, G. Bij navraag bleken er deze zomer 2 te zijn ontsnapt uit Burger's Dierentpark; blijkbaar hebben zich hierbij een 3-tal ongepaarde ex. of verstoorde broedvogels gevoegd. (A. B. Wigman).

Platalea l. leucorodia L. — Lepelaar.

1947: Evenals in 1946 (zie Limosa, 19, p. 123) gedurende de hele zomer talrijk aan de kust van het Kampereiland, op de banken benoorden de Ketel: 20 April, 3 ex. en w.s. 15 à 20 ex.; 27 April, 5 ex.; 24 Mei 6 en 11 ex. overvliegend; 27 en 29 Mei, ± 45 à 50 ex.; 22 Juni; ± 30 ex.; 29 Juni, 12 ex.; volgens oud-bewaker van het Kampereiland in het begin van de eenden-jacht geregeld aanwezig, tot wel 70 ex. toe; 27 Aug., ± 12, overvliegend (t. K.). 14 Sept., 45 en 11 ex., kwelplas Zwolse Hoek, N.O.-Polder, 28 Sept., 7 ex., aldaar (A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.).

Ardea p. purpurea L. — Purperreiger.

1947: 22 Juni, $\pm$ 25 bewoonde nesten, meest met 4 of 5 jongen, in leeftijd variërend van 1 tot 3 weken (eieren waren er toen niet meer), in het Noorden van de Nieuwkoopse plassen; de nesten bevonden zich in els, wilg en vuilboom. Het totaal aantal nesten bedroeg minstens 35 stuks; het zeer goed beschermde gebied is vrij uitgestrekt en zeer moerassig, bovendien vond de jacht-opziener het niet gewenst overal rond te lopen. Een 20-tal jongen werden door mij geringd. In 1946 zou een vrijwel even groot aantal paren hebben gebroed. (F. P. J. Kooymans). Op een ander gedeelte, begin Juni, 3 nesten, die werden verstoord (L. J. Kleyn). [Zie ook Limosa, 19, p. 124 (t. K.)]. 19 Aug., 1 ex. aan verkeersweg. Kampereiland (med. J. J. W. Polder, Vb.w. Kp.) 31 Aug., 1 ex in dezelfde omgeving (t. K.).

Nycticorax nycticorax (L.) — Kwak.

1947. 1 Aug., 1 ex. opvliegend aan de rand van de purperreigerkolonie op de Nieuwkoopse plassen en over onze hoofden weg koersend in de richting van het dorp Noorden. [De jachttopziener had hier nog niet eerder een kwak waargenomen, maar vertelde, dat een 40-tal jaren geleden een ex. was geschoten dat zich toevallig tussen een koppel opvliegende eenden bevond. Dit ex. staat opgezet bij een inwoner van Noorden]. (F. P. J. Kooymans en A. J. de Lorm). $\pm$ 12 Sept. werd een semi-adult $\varnothing$ bemachtigd in de omgeving van Zwolle (G. A. L. Bisseling).

Ixobrychus m. minutus (L.) — Woudaapje.

1947: Nieuwkoopse Plassen, meerdere broedparen: 8 Juni; 1 nest met 6 eieren (L. J. Kleyn).

Cygnus cygnus L. — Wilde zwaan.

1947: In Februari vertoefden een 100-tal zwanen, meest *Cygnus olor* verder *Cygnus cygnus*, in wakken van het Zwarte meer. Ze werden eerst met gestoomde bevroren kriel-aardappelen, later met broodafval uit de N.O. polderkampen in het leven gehouden, terwijl enkele zieke voorwerpen, deels met succes, in de woning van vogelwachter Timmerman, werden verzorgd. 20 Maart deed deze mij kop, vleugels en poten van 1 ad. *C. cygnus* en kop en poten van 1 juv. *C. cygnus*, alsmede koppen, poten en 3 vleugels van 3 ad. *Cygnus olor* toekomen. Zelf vond ik 12 Jan. een dood ad. δ van *C. cygnus* op de IJssel bij Wilsum; gewicht 17 pond en 2 ons (als huid in coll.; t. K.).

Cygnus bewickii Yarr. — Kleine zwaan.

1946/47: Bleef in het begin van de strenge winter in de omgeving van Kampen in wakken in het IJsselmeer vertoeven: 21 Dec., zeer veel gehoord vanaf de N.O.-polderdijk tussen Ramspol en Schokkerhaven (A. F. A. Piederiet, Vb.w. Kp.); 27 Dec., idem bij de Ketel (t. K.); ook de bewaker van het Kampereiland nam ze aanvankelijk geregeld waar (med. t. K.). Hetzelfde was het geval bij Hoophuizen, waar op 4 Jan. nog enkele honderden in een groot stuk open water vertoefden (Dr L. Tinbergen, in litt., d.d. 5 Jan. '47; t. K.).

Cygnus bewickii Yarr. — Kleine zwaan.

1946/47: Was volgens den bewaker van het Kampereiland reeds in November aanwezig aan de kust van het Kampereiland, waar hij ze toen geregeld waarnam tijdens de jacht. Zie verder onder *C. cygnus* (t. K.).

Anser anser (L.) — Grauwe gans.

1947: Overzomerde ook dit jaar in de N.O.-Polder. De heer L. Zand-

stra te Lemmer nam vanaf 30 Mei (de eerste dag, dat hij er kwam) dagelijks 42 stuks waar in de kwelplassen bij de Rotterdamse Hoek (vorig jaar 51 stuks) (G. Bosch). [Voor 1946, zie ook Limosa, 19, p. 124 (t. K.)]. 8 Aug., $\pm$ 30 ex. aldaar (A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.). 27 Aug., 14 Sept., 21 Sept., 28 Sept. en 5 Oct. resp. $\pm$ 100, $\pm$ 200, $\pm$ 250 à 300, $\pm$ 950 en $\pm$ 1000 ex. in de kwelplassen van de Zwolse Hoek, N.O.-Polder (Piederiet). 27 Aug., 2 en 4 ex., overvliegend benoorden de Ketel, Kampereiland. (t. K.).

Anser hyperboreus Pall. — Sneuwgans.

1947: 29 Maart, 2 ex. op geringe afstand voorbij trekkend even ten O. van de haven te Huizen, N.H. (de zwarte vleugelpunten duidelijk gezien) (W. A. van Elmpt en R. Tolman). [In British Birds, 40, p. 217—218 vermeldt van Oordt de waarneming van een koppel van 18 stuks „Blue Geese” (blauwe sneeuwganzen, door de Amerikanen en ook door Witherby. Handbook, III, p. 200, als een aparte soort beschouwd, *Anser caerulescens* L. — contra Hartert—Steinbacher, Vög. Pal. Fauna, Erg. bd., p. 434) in het Merwede-kanaal bij Maarssen op 20 en 21 Febr. 1947 door G. Scholten, biol. stud. te Utrecht, die tevens een dood ex. vond met ring van Bengt Berg, Zweden. Dr Berg deelde mij echter (in litt. d.d. 23 Aug. j.l.) mede dat de bewuste vogel geen „blue goose” was, maar een hybride. (t. K.).]

Branta canadensis (L.) — Canadese gans.

1946/47: Voor de winterwaarnemingen bij Kampen en op Overflakkee, zie Limosa, 20, p. 159—163. (t. K.).

Tadorna tadorna (L.) — Bergeend.

1946/47: Gedurende de uiterst strenge vorst in niet gering aantal aanwezig in de Braakman, Zeeuws-Vlaanderen. 1947: In westelijk Zeeuws-Vlaanderen, behalve in de duinstrook, ook broedend in de omgeving van de Braakman: 23 Juni; 10-legsel in een schor (het nest lag boven de grond, maar was overwelfd met een kap van plantaardig materiaal, waar de broedende vogel alleen met de kop onder verborgen zat). Op 7 Juli aldaar naar schatting reeds $\pm$ 500 ex. op de doortrek. (H. Wille, Zomergem).

Anas querquedula L. — Zomertaling.

1947: 10 November, 1 ex. geschoten op het Kampereiland door een beroepsjager, die mij het ex., dat een volkomen gezonde indruk had gemaakt en vet was, toonde (t. K.) [Zie voor andere late waarnemingen, Limosa, 19, p. 125 (t. K.)]

Anas acuta L. — Pijlstaart.

1946/47: In de strenge winter steeds in flink aantal aanwezig in de Braakman, Zeeuws Vlaanderen (H. Wille, Zomergem). 1947: 10 en 11 Mei, op verschillende plaatsen waargenomen in de Peel, bij Griendtsveen—Helena-veen (Hellebrekers, Waldeck en Coomans de Ruiter). 27 Augustus, 10 en 4 ex., overvliegend benoorden de Ketel, Kampereiland (t. K.).

Spatula clypeata (L.) — Slobeend.

1947: 25 Mei, 11-legsel in de schorren van de Braakman, Zeeuws Vlaanderen (in België wordt de soort als broedvogel thans als vrij zeldzaam beschouwd) (H. Wille, Zomergem).

Netta rufina (Pall.) — Krooneend.

1946: 27 Dec., 1 ♂ in het Merwedekanaal bij Zeeburg (J. E. Sluifers).
1947: ± half Oct., 30 Oct. en 3 Nov., telkens 1 ex. geschoten door beroeps-jagers, aan de IJselmeerkust bij Kampen (t. K.).

Aythya ferina (L.) — Tafeleend.

1947: 15 Juni, ♀ met 5 jongen op een plas te Ossendrecht (W. Paulussen, Turnhout). 8 Mei, een laat doortrekkend ♂ te Philippine, Z. Vl., want later verdween het uit de streek (H. Wille, Zomergem). 27 Augustus, resp. 6. 10 à 12, 4 en ± 15 ex., overvliegend benoorden de Ketel, Kamper-eiland (t. K.).

Aythya nyroca (Güld.) — Witoogeend.

1947: 15 Februari, 2 ♂ ♂ en 1 ♀ in het Verversingskanaal te Scheveningen (oostelijk gedeelte); de bijna zwarte rug en verder bruin lichaam duidelijk waargenomen (W. Hellebrekers). [In de „Ned. Vogels”, p. 621, werd slechts één Januari-vondst en geen enkele Februari-waarneming vermeld; sindsdien werden nog 2 nieuwe winter-waarnemingen gepubliceerd: 7 Januari 1940 1 ex., op de Nieuwe Merwede (Ardea, 30, p. 241) en 21 Februari 1940, 2 paartjes, Dordsche Kil (Limosa, 13, p. 105) (t. K.)]

Aythya marila (L.) — Toppereend.

1947: 10 Juni, 1 ♂, kennelijk geheel in orde, op IJsselmeer, bij Hoophuizen; 30 Juni, 1 ♀, bij Zeeburg (J. E. Sluifers). 14 September 1 ♀ in het IJsselmeer, ter hoogte van de „Zwolse Hoek”, N.O.-Polder (A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.)

Melanitta fusca (L.) — Groote zee-eend.

1947: 29 Juni, ♂ ad. in eclipskleed, waddenkust, Vlieland (H. J. Slijper) (zie verder op p. 250). 8 Nov., ex., in overgangskleed, bij Urk (coll. ten Kate). [Het aantal vondsten in het IJsselmeer is zeer gering (zie Vogels Zuiderzeegebied, p. 56 en aanvullingen) (t. K.)]

? *Podiceps auritus* (L.) — Kuifduiker.

1947: 25 September, reeds 3 ex. in de Braakman, Zeeuws Vlaanderen; op grond van de wit-zwart verdeling aan de kop voor *auritus* gehouden (H. Wille, Zomergem) [Volgens het Handbook of British Birds, IV, p. 98, is dit kenmerk niet steeds bij alle voorwerpen even duidelijk. In de Nederl. Vogels, p. 695 wordt een niet geheel positieve waarneming (determinatie op snavelvorm) van 13 September (1936, Kagermeer) vermeld; sindsdien werd nog één September-waarneming gepubliceerd: 5 September 1943, 4 ex., Amsteldiep („van vlakbij gezien”) (Ardea, 33, p. 202) (t. K.)]

Podiceps griseigena (Bodd.) — Roodhalsfuut.

1946: 19 Oct., 1 ex. in de Braakman, Zeeuws Vlaanderen (H. Wille, Zomergem).

Podiceps n. nigricollis Brehm. — Geoorde fuut.

1947: Naar schatting, op de plassen te Lage Mierde, N.Br., ± 30 broedparen; op 22 Mei 5 nesten (met 1 × 5, 2 × 4 en 2 × 2 eieren, 13 Juni 3 nieuwe nesten (met 1 × 4 en 2 × 2 eieren). Op de plassen te Ossendrecht, op 15 Juni, 3 nesten (met 1, 3 en 4 eieren) (W. Paulussen, Turnhout). 8 Mei, 1 ex. in prachtkleed, op een kreek nabij Hoek, Z.Vl., waar de soort niet broedt; klaarblijkelijk een late doortrekker (cf. de Nederl. Vogels, p. 702: 13 Mei 1930, ♀, vuurtoren Hollum, Ameland) (H. Wille, Zomergem.).

Colymbus stellatus Pontopp. — Roodkeelduiker.

1947: 3 Mei, 1 juv. ex., fraai getekend (met witte streepjes over de rug) in

het Zwanen water bij Callantsoog, waar de vogel volgens den zoon van den jachtopziener reeds ± 14 dagen vertoefde; na die datum niet meer waargenomen. (W. Hellebrekers).

Haematopus o. ostralegus L. — Scholekster.

Gewone broedvogel rond de Braakman, Zeeuws Vlaanderen; de meeste legsels liggen in de zandige delen van de schorren, ook enkele buitendijks, in de velden en natte weiden. (H. Wille, Zomergem).

Charadrius h. hiaticula L. — Bontbekpluvier.

1947: 5 legsels van minstens 3 paartjes gevonden op het broedterrein bezuiden de Ketel, IJsselmeerkust, Kampen. (t. K.).

Charadrius dubius curonicus Gm. — Kleine pluvier.

1947. Verschillende (vervolg-)legsels gevonden van minstens 3 paartjes, op de broedplaats bezuiden de Ketel, IJsselmeerkust bij Kampen; voorts 2 nesten op het volgespoten oude Rechterdiep, Kampereiland. (t. K.).

Leucopolijs a. alexandrinus (L.) — Strandpluvier.

1947: 3 nesten van minstens 2 paartjes gevonden op het terrein bezuiden de Ketel, IJsselmeerkust bij Kampen. (t. K.).

Squatarola squatarola (L.) — Zilverpluvier.

1946/47: gedurende de gehele vorstperiode gewoon in de Braakman, Zeeuws Vlaanderen. (H. Wille, Zomergem).

Vanellus vanellus (L.) — Kievit.

Volgens courantenberichten, eerst ei bij Elburg op 25 Maart, bij Aalten op 26 Maart (t. K.).

Phlomachus pugnax (L.) — Kemphaan.

1947: 22 Mei, nest met eieren te Lage Mierde, N.Br. (W. Paulussen, Turnhout).

Calidris canutus (L.) — Kanoetstrandloper.

1947: 27 Mei, 1 ex. in prachtkleed, kust Kampereiland, benoorden de Ketel (t. K.).

Tringa glareola L. — Bosruiter.

1946: 23 en 25 Juli, ± 20 à 25 ex. in een uitgegraven vijver van het Amsterdamse Bos; 7 en 18 Aug., resp. 6 en ± 10 ex. aldaar; 11 en 14 Aug., resp. 3 en 2 ex. op het opspuitterrein aan het Jaagpad te Amsterdam (J. E. Sluimers), 23 November en 7 December, resp. 2 en 1 ex., aan een kreek te Philippine, Z.Vl. (H. Wille, Zomergem) [In de Nederl. Vogels, p. 818 wordt als laatste datum vermeld: 6 October (1935, Amstelmeer). Sindsdien zijn nog de volgende, latere, waarnemingen gepubliceerd; 28 October 1944, bij Rotterdam (Ardea, 34, p. 388) en 1 November 1942, N.O. polder (Limosa, 16, p. 57 en Ardea, 32, p. 238) (t. K.).]

Tringa ochropus L. — Witgatje.

1947: 22 en 26 April, 4 ex. aan de vijvers van „St. Hubertus”, Hoenderloo; ook op 11 Mei en 20 Augustus (A. B. Wigman).

Tringa totanus (L.) — Tureluur.

1946/47: De gehele vorstperiode flinke troepen aanwezig in de Braakman, Zeeuws-Vlaanderen. Broedt in groot aantal in geheel westelijk Zeeuws-Vlaanderen, vooral zeer veel in en rond de Braakman (H. Wille, Zomergen). 1947: Bij Hoophuizen zeker 5 broedparen (J. E. Sluifers).

Tringa erythropus (Pall.) — Zwarte ruiter.

1946/47. In Jan. 46 overwinterden enkele ex. in de Braakman. Zeeuws-Vlaanderen, tijdens de strenge vorst winter 46/47 echter volledig afwezig. (H. Wille, Zomergen).

Tringa nebularia (Gunner.) — Groenpootruiter.

1946: 3 en 27 Jan., steeds enkele ex. in de Braakman, Zeeuws-Vlaanderen, bij vorst van resp. 8 en 2°; in October (evenals in 1945 en 1947) heel gewoon aldaar; 23 Nov., 1 ex., ibidem. 1947: 17 Juli; reeds een 15-tal opdoortrek (H. Wille, Zomergen). 14 Sept., ± 40 ex., kwelplas Zwolse Hoek, N.O. polder (A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.).

Phalaropus lobatus (L.) — Grauwe franjepoot.

1947: 25 Sept., 1 ex. te Hoek, Z.VI. (H. Wille, Zomergen).

Recurvirostra avosetta L. — Kluut.

1946: 16, 23 en 28 Nov., troep van ± 100 ex. in de Braakman, Zeeuws-Vlaanderen, die bij invallende vorst, rond 15 December, verdween.

1947: Verschillende kleine „kolonietjes” in akkers en natte weiden langs beide zijden van de Braakman, Zeeuws-Vlaanderen, alsook een 4-tal legfels bijeen in de schorren; in totaal vond ik 15 legfels (H. Wille, Zomergen). Begin Juni, een tiental paren broedend op het land van een boer onder Kollumerpomp, ten Z. van de Lauwerszee; 2 eieren ter determinatie ontvangen (Tsj. Gs de Vries). 13 April, 12 ex. op zandplaat benoorden de Ketel, Kampereiland (A. F. A. Piederiet, V.b.w. Kp.). 27 April, 2 ex. ibidem (t. K.). 8 Aug., ± 40 ex., kwelplas Rotterdamse Hoek (N.O. polder (Piederiet). 27 Aug., 7 ex., overvliegend benoorden de Ketel, Kampereiland (t. K.). 29 Oct., 1 ex. aan Diemerzeedijk bij Zeeburg (J. E. Sluifers). 3 Nov., 2 ex., Rotterdamse Hoek, N.O. polder (Piederiet).

Limosa limosa (L.) Grutto.

1947: Bij Hoophuizen 1 paar aan de kust broedend (J. E. Sluifers). 12 October, nog minstens 5 ex. aan de kust van het Kampereiland, benoorden de Ketel (t. K.).

Scolopax rusticola L. — Houtsnip.

1947: De reeds voor 1946 vermelde toename (zie Limosa, 19, p. 127; t. K.) op „de Hoge Veluwe”, was ook dit jaar merkbaar. 7 Mei, oude met kuikens nabij het museum; op minstens 4 andere plaatsen vertoonden zich ♂ in boldervlucht; 18 Juli, 2 halfwas ex., eveneens bij het museum. Ook in het Ugchelse Bos (Staatsbosbeheer) broedden enige ex. (A. B. Wigman). In de omgeving van Denekamp eveneens meerdere broedparen; 17 Mei 2 zeer jonge vogels gevonden (L. J. en L. F. Kleyn, K. Waldeck en L. Coomans de Ruiter).

Chlidonias n. niger (L.) — Zwarte stern.

1947: De kolonie aan het begin van het Noorddiep, Kampereiland, was wederom zeer goed bezet (voor 1946, zie Limosa, 19, p. 127) (t. K.). Toestand

in Zuidelijk deel van Noord-Brabant: Lage Mierde, 13 Juni: 2 nesten; Baarle-Nassau, 12 Juni, 4 nesten; Ossendrecht, 15 Juni, een 10-tal broedparen. Uithbreiding van deze soort werd dit jaar eveneens in de aangrenzende gebieden van België (Antwerpse Kempen) waargenomen (W. Paulussen, Turnhout).

Op 26 Juni reeds een doortrekkend ex. langs de zeekust ten Z. van Cadzand, Z. Vl. (cf. de Nederl. Vogels, p. 874). (H. Wille, Zomergem).

Gelochelidon nilotica (Gm.) — Lachstern.

1947: 29 Juni, 2 ad. ex., aan de IJsselmeerkust bij Kampen, bezuiden de Ketel, overvliegend en even zeer laag cirkelend, luid lachend, daarbij de bek wijd opensperrend. (t. K.).

Hydroprogne tschegrava (Lep.) — Reuzensterne.

1946: Begin Augustus, tijdens eendenjacht, 3 ex., telkens opnieuw (op één dag) waargenomen door den bewaker van het Kampereiland, benoorden de Ketel, herhaaldelijk binnen schotsafstand passerend (med. t. K.). 1947: 29 Aug., 1 ex. te Cadzand, Z. Vl., gedurende een half uur waargenomen (H. Wille, Zomergem). [In de „Nederl. Vogels”, p. 884—885, werden totaal 7 vondsten en waarnemingen vermeld, waarvan de laatste (20 Aug. 1943 bij Kampen) op de zelfde plaats als hier boven vermeld; sindsdien werd nog één waarneming gedaan: 4 Sept. 1945, 3 ex., Eemmond (Ardea, 34, p. 388). Bovengenoemde waarnemingen betreffen dus het 9e en 10e inlandse geval (t. K.).]

Sterna h. hirundo L. — Visdiefje.

1947: Te Lage Mierde, N.Br., op 25 Mei, 2 broedende paartjes; te Ossendrecht, op 13 Juni, $\pm$ 50 nesten (W. Paulussen, Turnhout). In de Braakman, Zeeuws Vlaanderen, op 25 Mei, 25 nesten (H. Wille, Zomergem en W. Paulussen). 29 Juni, 1 nest met 1 ei, op pluviertjes-terrein langs Zuider Keteldam, bij Kampen. (t. K.).

Sterna a. albifrons Pall. — Dwergsterne.

1947: Voor het eerst het broeden vastgesteld aan de kust van het IJsselmeer bij Kampen, bezuiden de Ketel. De nesten — het eerste, met 3 eieren, vond ik op 24 Mei, terwijl er 29 Juni vier waren met resp. 2, 2, 2 en 3 eieren — werden telkens verstoord, zodat vermoedelijk geen jongen zijn groot gekomen. Later werden herhaaldelijk vissende vogels gezien in de wijdere omgeving, o.a. 19 en 22 Aug. en 7 Sept. (t. K.).

Larus minutus Pall. — Dwergmeeuw.

1947: 17 of 18 Juni, 2 ex. in de Ketelmond (med. t. K.). 22 Juni, 1, 1-jarig ex., op een zandbank benoorden de Ketel, Kampereiland. (t. K.).

Larus r. ridibundus L. — Kapmeeuw.

1947: In de laatste Mei-decade verscheen plotseling een grote troep op het pluviertjes-broedterrein langs de Zuider Keteldam aan de kust bij Kampen, waarvan enkele paartjes medio Juni gingen nestelen. 18 Juni, 2 nesten met resp. 3 en 2 eieren, 22 Juni nog een 3e nest met 2 eieren en verschillende lege nesten (of uitgehaald of nog nieuw). Een week later bleken de nesten te zijn verstoord. (t. K.). Op de plassen van Lage Mierde, N.Br., naar schatting, een 1000-tal broedparen; op 13 Juni viel onder de jongen een hoog sterfte-cijfer te noteren. Hetzelfde verschijnsel deed zich voor te Ossendrecht, waar $\pm$ 4000 paar broedden (W. Paulussen, Turnhout). In westelijk Zeeuws-

Vlaanderen slechts 1 broedkolonie, nl. in de Braakman (minstens 200 broedparen). (H. Wille, Zomergem).

Larus fuscus subsp. — Kleine mantelmeeuw.

1946/47: Op de belgisch-nederlandse grens, ten Z. van Cadzand, doortrek van 27 Augustus—12 October 1946 en van 29 Augustus—20 October 1947. Vleugels met zeer donkere tint, niet verschillend van die van *L. marinus*, dus w.s. behorend tot de vorm *fuscus*. (H. Wille, Zomergem).

Rissa tridactyla (L.) — Drieteenmeeuw.

1946: In Februari vrij veel voorkomend langs de IJsselmeerkust tussen Harderwijk en Nunspeet; ik zag een vleugel van een aldaar dood gevonden ad. ex.; 25 Febr., ♂ juv., levend gegrepen in uitgeputte toestand op een zandterreintje bij het Amstelstation, Amsterdam; 4 Aug., ♀ juv., idem in plantsoentje langs Plantage Muidergracht. 1947: 11 Aug., ♀ juv. idem in plantsoentje langs de Amstel bij de Jozef Israëlkade (alle 3 ex. in coll. Zoölog. Mus., Amsterdam). (K. H. Voous). [Het aantal gegevens van het voormalige Zuiderzeegebied was tot nu toe gering; na de gevallen, vermeld in de Nederl. Vogels, p. 953—954 werden nog een zeven-tal waarnemingen gepubliceerd. (Zie Limosa, 17, p. 81 en Ardea, 33, p. 213 en 34, p. 388). (t. K.)].

Stercorarius skua (Brünn.) — Grote jager.

1947. 3 Oct., 1 ex. in uitgeputte toestand op de pier van Hoek van Holland. (G. A. L. Bisseling).

Otis tarda L. — Grote trap.

1947: 18 April, 1 ex. in een weiland achter de duinen bij Ockenburgh; het vloog weg in Z.W.-richting (W. en L. Hellebrekers). 26 Mei, 1 ex. op $\pm$ 50 m afstand langs vliegend in Z.W. richting op Ockenrode onder Loosduinen; 17 Juni, 1 ex., waarschijnlijk het zelfde, in N.O. richting vliegend boven Ockenrode. (F. P. J. Kooymans).

Otis tetrax (L.) — Kleine trap.

1947: In Juli werd een ex. gevonden op de Bosplaat bij Terschelling; kop, vleugel en poten zijn in mijn bezit. (G. Bos).

Porzana porzana (L.) Porceleinhoen.

1946: 13 Oct., 1 ex. in een met riet begroeid gedeelte van een uitgegraven vijver in het Amsterdamse Bos. (J. E. Sluifers).

Rallus aquaticus L. — Waterral.

1947: 5 Mei, een leeggezogen ei bij het Zwanenwater, Callantsoog. (W. Hellebrekers).

Fulica atra L. — Meerkoet.

1947: 11 Jan., een ex. midden op de „Hoge Veluwe”, zeer ver van water verwijderd, voedselzoekend tussen het dorre blad. (A. B. Wigman).

Lyrurus tetrix (L.) — Korhoen.

1947: Op de „Hoge Veluwe” een geleidelijke toeneming; op één der bolderplaatsen verschenen in het voorjaar gedurig 5 à 6 ♂ ♂. (A. B. Wigman).

Coturnix coturnix (L.) — Kwartel.

1947: 30 Juli hoorde ik vlak voor mijn huis (te Vlissingen) op de kale vlakte van het vroegere kerkhof, waar thans geen boom of struik meer staat, 's avonds om half 12 kwartels. (G. J. M. de Greef).

Kampen, medio November 1947.